

Edukációs anyag a fogászati team számára az idősekkel kapcsolatos negatív sztereotípiákról és ajánlások az idősbarát ellátás gyakorlatához

Mi az ageizmus és mi dolga vele a fogászati teamnek?

Az „ageizmus” az idősokkal szembeni előítéletet, negatív sztereotípiákat és diszkriminációt jelent – és bár elsőre szokatlanul hangzik az egészségügy kontextusában, a fogászatban is jelen lehet. A mindennapi gyakorlatban ez olyan, látszólag ártalmatlan gondolatokban jelenik meg, mint hogy „az idős pácienseknek nem számít annyira az esztétika”, „nem terhelem ennek a bonyolult kezelési tervnek a részletezésével, úgysem értené” vagy, hogy „nem így fogjuk ellátni, mert valószínűleg nem tudná betartani az utasításokat”. Az ilyen gondolatok – még ha jó szándék vezérli is őket – korlátozhatják a páciensek választási lehetőségeit, csökkenthetik az ellátás színvonalát, és erősíthetik az idősök kiszorulását a minőségi egészségügyi ellátásból.

Bár a közbeszédben és sokszor a mindennapi gyakorlatban is elterjedtek az olyan nézetek, hogy „az idősök úgysem törődnek már a fogaikkal” vagy „időskorban ez már úgysem számít annyira”, a kutatások ennél jóval árnyaltabb – és sokkal biztatóbb – képet mutatnak.

A nemzetközi és hazai szakirodalom egyaránt alátámasztja, hogy **az idősebb felnőttek többsége kifejezetten fontosnak tartja az egészségmegőrzést**, ezen belül pedig a szájüregi egészséget is. Sokuk rendszeresen jár fogorvoshoz, odafigyel az otthoni szájhygiénára, és pozitív hozzáállást mutat a prevencióhoz – különösen, ha világos, tiszteletteljes kommunikációval találkozik.

Több kutatás is rámutat arra, hogy **az idősebbek szívesen vetik alá magukat kezeléseknak egészségük megőrzése érdekében – akkor is, ha a kezelések komplexek vagy esztétikai jellegűek**, és nem kizárólag funkcionálisak. A döntéseiket gyakran nem az életkoruk, hanem az önállóságuk, szociális helyzetük és egészségtudatosságuk befolyásolja.

Fontos megérteni azt is, hogy **az életkor nem determinálja az együttműködési készséget**. A compliance - vagyis az orvosi javaslatok betartása - nem az életkor hanem a kapcsolat minőségének függvénye. Ha a beteg úgy érzi, partnerként kezelik, nagyobb valószínűséggel követi az utasításokat.

A szakirodalom hangsúlyozza: **nem az időskor önmagában jelent kihívást, hanem az, ha nem ismerjük az idősödéssel járó pszichoszociális és fiziológiai változásokat**. Ezek azonban tanulhatók és kezelhetők. Az ageizmus éppen abban a hibás kiindulópontban gyökerezik, hogy az életkort magát tekintjük akadálynak, és nem a körülményekre reagálunk érzékenyen.

A születéskor várható életkor folyamatosan emelkedik, az 50 év feletti populáció aránya egyre magasabb, a jelenlegi 40,9%-ól 2045-ben várhatóan 46,4%-ra nő, és a 75 év felettek aránya ekkor 11,8% lesz. Kiemelten fontos, hogy a fogászati team tagjai naprakész ismeretekkel, empátikus hozzáállással és reflektív szemlélettel közelítsenek az idősebb páciensekhez.

2045-BEN
VÁRHTÓAN

11,8%

LESZ A 75 ÉV
FELETTIEK ARÁNYA

Hogyan látja a magyar fogorvos az idős pácienseket?

2025 elején a Magyar Fogorvosok Egyesülete országos kérdőíves kutatást végzett, a HALEON Hungary Kft.-vel együttműködésben. A felmérésben 360 magyar fogorvos vett részt, és azt vizsgálták, milyen attitűdökkel, tapasztalatokkal és kihívásokkal találkozhatnak az idősebb páciensek ellátása során. A válaszok alapján egyértelmű, hogy **a fogorvosi szakma megítélése árnyalt, és semmiképp sem nevezhető elutasítónak.**

A fogorvosok többsége **nem tartja az idősebb betegeket nehezebben kezelhetőnek, és nem látja őket kevésbé együttműködőnek sem.** A kommunikációt, az együttműködési hajlandóságot vagy a kezelési tervek elfogadását illetően inkább semleges vagy pozitív tapasztalatokról számoltak be. **Nincsenek jelen a szélsőséges vagy kirekesztő nézetek, és az időseket általában a társadalom értékes tagjainak tartják.**

Akadályként a fogorvosok leginkább az idősebb páciensek korlátozott anyagi lehetőségeit azonosították. Emellett számos fogorvos számolt be arról is, hogy nem érzi elegendőnek a gerosztomatológiai képzettségét, és emiatt bizonytalannak érzi magát az idősök ellátásával kapcsolatban, pedig szívesen foglalkozna ezzel a területtel is.

Az eredmények jól illeszkednek egy korábbi, 2024-es reprezentatív lakossági kutatás megállapításaihoz, amelyet a Medián végzett a HALEON Hungary Kft. és a Hekate Tudatos Öregedés Alapítvány felkérésére. A pozitív attitűdök, az egészség iránti elkötelezettség és a nyitottság mindkét oldalról jelen van – az alap tehát adott egy idősebb páciensek számára is barátságos, befogadó fogorvosi gyakorlat kialakításához. Az MFE szakértői csoportja ennek érdekében ajánlásokat is megfogalmazott.

Ajánlások az idősbárát fogászati gyakorlathoz

- **A szájüregi prevenció időskorban is kiemelt jelentőségű.**

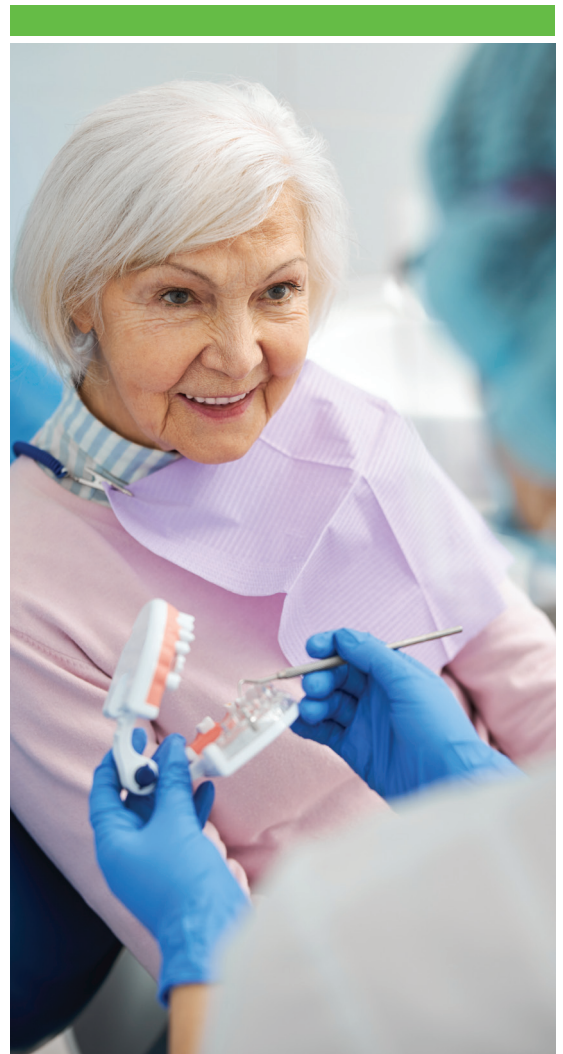
A 65 év feletti páciensek fogazati és parodontológiai állapota nagyon eltérő lehet. A maradék fogazat hosszú távú megtartása érdekében tanítsuk meg a napi kétszeri fogmosás, a fogselyem és fogköztisztító kefék helyes használatát. Tudatosítsuk a páciensekben, hogy egészségmegőrző erőfeszítéseik értékesek – életkortól függetlenül.

- **A fogérzékenység célzott kezelést igényel.** Idősebb korban gyakori a fognyaki érzékenység, különösen elongált fogak esetén. Ajánljunk célzott készítményeket. Fontos, hogy ne automatikusan az életkor velejárójának tekintsük a panaszokat, hanem keressük meg az oki tényezőket.

- **A szájszárazság (xerostomia) felismerése és kezelése elvárt tevékenység.** Ez az állapot időskorban gyakori, és jelentősen befolyásolhatja a komfortérzetet és az egészséget. Alapos anamnézissel tárjuk fel az okokat (gyógyszerek, betegségek, onkológiai kezelések), és tegyünk javaslatot enyhítő megoldásokra. A szájszárazság nem „az életkor velejárója”, hanem kezelhető tünet.

- **A részletes anamnézis minden beavatkozás előtt elengedhetetlen.** Idősebb betegeknél fokozott érzékenység fordulhat elő érzéstelenítőkre vagy gyógyszerekre. Szánjunk időt a premedikációra, legyünk türelmesek, és fordítsunk figyelmet a meglévő betegségekre, gyógyszerekre és az általános állapotra.

- **Implantációs fogpótlás kizárólag körültekintő mérlegelés után javasolt.** A döntésnél ne a naptári kor legyen a fő szempont, hanem a páciens általános állapota, életminősége, szociális helyzete és motivációja. Az implantációs megoldások tervezése során törekedjünk a minél egyszerűbb, kíméletesebb eljárásokra, és mindig vegyük figyelembe a páciens preferenciáit és anyagi lehetőségeit is.

• **Rögzített pótlások esetén is tanítsuk meg a speciális szájhigiénét.** Hangsúlyozzuk a hídtest alatti területek tisztításának fontosságát, és ajánljunk ehhez megfelelő eszközöket, például egycsomós fogkefét. Bátorítsuk a rendszeres kontrollt, hogy a fogpótlás hosszú távon is jól funkcionáljon.

• **Részleges kivehető fogpótlásnál védjük a pillérfogakat.** A fogak stabilitásának megőrzése érdekében tanítsuk meg a szakszerű eltávolítás és visszahelyezés technikáját – akár a hozzátartozók bevonásával. Erősítsük a páciensek önbi-zalmát a helyes szájhigiénés szokások kialakításában és fenntartásában.

• **A teljes kivehető fogpótlás készítése és gondozása különös odafigyelést igényel.** A megfelelő rágóképesség, esztétika és stabilitás biztosítása mellett fontos a reális elvárások kialakítása is. Amennyiben a rögzítettség nem kielégítő, ajánljunk protézisrögzítő készítményeket. Gondoskodjunk a rendszeres kontrollról és utánkövetésről.

• **A rendszeres sztomatológiai szűrés időskorban is elengedhetetlen.** Tanítsuk meg az önvizsgálat technikáját, és bátorítsuk a pácienseket, hogy bármilyen elváltozás észlelésekor azonnal forduljanak szakemberhez! A megelőzés és a korai felismerés időskorban különösen nagy jelentőségű.

• **Az általános jóllét fenntartása is része a szájüregi egészségnek.** Hívjuk fel a figyelmet a helyes táplálkozás, a rendszeres folyadékbevitel a mozgás és az öngondoskodás fontosságára. A páciensekkel való kommunikáció során tudatosítsuk, hogy a szájüregi egészség a teljes életminőség része – minden életkorban.

• **A hatékony, partneri kommunikáció az ellátás kulcsa.** Törekedjünk életkorsemleges, empatikus kommunikációra. Ne feltételezzük, hogy az idős páciens nem érti vagy nem akarja a kezelést – inkább kérdezzünk rá az elvárásaira, céljaira, prioritásaira. Beszéljünk nyugodt hangon, világosan, és hagyjunk időt a megértésre, visszakérdezésre. Az ilyen hozzáállás lebontja a rejtett előítéleteket és erősíti a bizalmat.

Felhasznált irodalom, források:

Ageizmus kutatás Magyarországon, Országos reprezentatív közvélemény-kutatás, Medián Budapest, 2024 december.
www.akornemhatar.hu

Chan, A. K. Y., Chu, C. H., Ogawa, H., & Lai, E. H. H. (2024). Improving oral health of older adults for healthy ageing. *Journal of Dental Sciences*, 19(1), 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.jds.2023.10.018>

Ferreira, C. L., Jardini, M. A. N., Childs, C. A., & Marchini, L. (2025). Ageism combating strategies in oral healthcare: A systematic review. *Special Care in Dentistry*, 45(1), e13094. <https://doi.org/10.1111/scd.13094>

Gilbert, G. H. (1989). Ageism in dental care delivery. *Journal of the American Dental Association*, 118(5), 545-548.

Hamasaki, T., & Hagihara, A. (2024). A study of dentists' explanations and patient-dentist communication among older adults in Japan. *BMC Oral Health*, 24(1163). <https://doi.org/10.1186/s12903-024-04910-6>

Marchini, L. (2023). Educating dental students to provide compassionate age-friendly care for older adults. *Journal of Dental Education*, 87(8), 1153-1160. <https://doi.org/10.1002/jdd.13227>

Mendes, M. S. S., de Oliveira, A. G. L., Jardini, M. A. N., Qian, F., & Marchini, L. (2025). Geriatric dentistry course effect against ageism among dental students: A cohort study. *Special Care in Dentistry*, 45(1), e13086. <https://doi.org/10.1111/scd.13086>

Michalopoulou, E., Bornstein, M. M., Schimmel, M., Kossioni, A., Kalberer, N., Marchini, L., & Srinivasan, M. (2022). Translation and validation of an ageism scale for dental students in Switzerland. *Journal of Oral Science*, 64(1), 74-79. <https://doi.org/10.2334/josnusd.21-0389>

Nouri, F. N., Afshar, M. K., Hooshmand, H., & Ghorbani Nia, R. (2024). Exploring the knowledge, attitudes, and performance of dentists in providing care to elderly patients. *BMC Oral Health*, 24(62). <https://doi.org/10.1186/s12903-023-03832-z>

Rucker, R., Barlow, P. B., Hartshorn, J., Kaufman, L., Smith, B., Kossioni, A., & Marchini, L. (2018). Dual institution validation of an ageism scale for dental students. *Special Care in Dentistry*, 38(1), 1-6. <https://doi.org/10.1111/scd.12341>

Sophie, P., Roger-Leroi, V., & Vallet, G. (2023). Specific form of ageism in dental care: Convergent validity of the Ageism Scale for Dental Students and its implications for education. *European Journal of Dental Education*, 27(2), 368-373. <https://doi.org/10.1111/eje.12817>

A kor nem határ.

Élvezd az életet!

További információ: akornemhatar.hu

Forgalmazza: Haleon Hungary Kft., 1124 Budapest, Csörsz utca 43., Tel.: +36 1 225 5800. A védjegyek tulajdonosa vagy engedélyezett használója a Haleon group of companies. NP-HU-SENO-25-00010 Jóváhagyás dátuma: 2025. április

Töltse le a teljes edukációs anyagot az alábbi QR kóddal!

<https://www.haleonhealthpartner.com/hu-hu/news-events/#oral-health>